

hvaljen". Kakor premagovavce nas spremi mudir skoz vse mesto in čez dolgi most verbaški do župnikovega stanovanja. Spremi nas clo v sobo župnikovo, zgovarjaje se z nami verlo prijazno še nekoliko časa. Trudne dolgega pota nas je verli domači župnik z ljubeznjivo govorico zabavljaj, šaljivec Fra Pavao iz Dobretića pa je nas razveseljeval s petjem narodnih pesem na javorove gosli. —

Na stricovem domu.

(Dalje.)

Prešli so dnevi, pretekli so tedni; minul je predpust, ki je bil tisto leto posebno dolg in tudi post je šel že proti koncu. Vsak ljubi dan sem vzel pratiko v roke in sem prešteval, koliko dni je še do cvetne sabote. Dnevi so se daljšali, sneg je že skopnel, le v senci je ležal še tu ali tam, pa je vidno kopnel. Popki na drevju so bili od dne do dne debelejši in svitlejši, rumenkasta trava je jela zeleneti in krog cvetečega drena so rastle zvončki in trobentice. Bili so prav prijetni dnevi in komaj sem čakal velikonočnih praznikov. Iz stricovega doma sem prav malo zvedil, ker ne Maričke ne Mine ni bilo v mesto. Jaka je sicer prišel časih, ali njemu se je vedno mudilo in kakor sem vidil, od Maričke in od tega, kar bi bil jaz rad od njega zvedil, nikoli ni rad govoril.

Ko pride zaželjena cvetna sabota, sem pričakoval Jakata, kakor po navadi; čakam in čakam, ali Jakata ni bilo ućakati. Šel sem v gostivnico, kjer je imel navado s konjem ostajati, da bi zvedel, ali je tu ali ne. Kar me na poti sreća naš šolmašter. „Ravno prav, da te srećam“, me nagovori, „sem že hotel Lojzeta po té poslati. Danes se boš z menó peljal, Jaka ni mogel od doma, ker danes kamen za novi farovž vozijo. Ker sem imel še mnogo družih opravkov, sem prišel sam po Lojzeta in stric so me naprosili, da naj tudi tebe pripeljem. Le hitro se odpravi, pri Bahovcu imam konja, čez pol ure gremo, da homo do mraka doma“.

Meni s to novico šolmašter ni nič kaj ustregel. Z vsakim drugim človekom, kjer koli si bodi, bi se bil raji peljal, kot ž njim; celo peš bi bil raji šel. Jaz si sam nisem mogel pomagati: kedar sem ga vidil, me je obšla neka plahota; meni je bil le zmiraj pred očmi, kako je s tobačnico v roki in z dolgo brezovko pod pazho pošoli hodil in nas bose reveže po nagih mećah šverkal. Kot solnce sije na vredne in nevredne, tako je on vrednim in nevrednim, saj jaz sem tačas tako mislil, dajal pokušati slast brezove masti. Sicer se je mož od tistega časa, ko me je spustil izpod svojih perut v mestne šole, veliko spremenil; bil je namreć sila prijazen, časih je celó kako smešno povedal, ali jaz mu vendar nisem prav upal. Na vozu sem

se vsedel spredaj k hlapcu; dalj kot sem bil od šolmaštra, ljubše mi je bilo, ker sem se vedno bal, da bi se mož ne spozabil in bi mi ne segel spet v lase, kot svoje dni. Tudi z Lojzetom, ž njegovim sinom, se nisva nič kaj mogla, akoravno sva bila součenca, zdel se mi je preošaben. Nikoli mu nisem pozabil, kako sem moral na ajdovih zernih klečati, ker sem ga bil enkrat malo našeškal. Tudi to me je grozilo, da je na veliko saboto popoldne pri ustajenji on kadilnico nosil, jaz pa le kadilo, akoravno je bil manjši od mene.

Farovski hlapec, ki nas je vozil, mi je razkladal, kdo je pred pustom ali v postu v fari umerl, pravil mi je tudi od novega farovža, kako bo lep, koliko vóz imajo že kamnja in koliko denarja še primanjkuje. Oče in sin sta imela pa zadej svoje pogovore. Kolikor sem mogel razumeti, se je govor pledel le okoli šole, kar je bilo meni strašno zoperno, ker od šole nisem nikoli rad govoril in tudi slišati nisem mogel, če se je kdo drugi od nje pogovarjal, zlasti ob vakancah ne.

Pripeljemo se do farne vasi, šolmašter in sin sta bila domá, jaz sem imel peš še dobre pol ure hodá do stricovega doma. Culico sem dal farovškemu hlapcu, da bi jo Jakatu izročil. Žvižgaje sem jo mahal po cesti; iz verbovih šib, ktere sem pri „studencu“ vrezal, sem poskušal piščalke delati, pa se ni dalo; les se ni hotel še muziti in vsaka cev mi je počila. Pot me pelje skoz majhen gozd, ki na eni strani sega do pokopališča. Sred gozda priteče po poti lepa črna veverica s košatim repom; kot blisk šine na bližnjo smreko in se poganja od drevesa do drevesa. Akoravno sem dobro vedil, da je ne dobim v pest, sem jo vendar s kamnjem pojal z drevesa na drevo, tako sem prišel v ogenj, da nisem zapazil, da grem spet proti cerkvi nazaj. Še le, ko sem skoz smerečje zagledal ozidje pokopališča, sem obstal; kamen mi je padel iz rok in kot bi me kdo podil, sem bežal na cesto in iz gozda. Spomnil sem se namreč obljube, ktero sem pred nekoliko leti jokaje storil stari materi, da nikoli ne bom storil nobeni živali kaj žalega. Ravno v tem gozdu sem našel namreč gnjezdo, iz ktere je ravno veverica zbežala; koj sem mislil, da mora imeti mlade; splezam na drevo in v gnjezdu najdem tri lepe mlade veverce, dve črni in eno erjavo. Starka je skerbno po drevesu skakala in cvilila, reva se mi je res smilila, ali lepih živalic vendar nisem mogel pustiti. Mislil sem si, če vas jaz ne vzamem, vas bo pa drugi, ki vam gotovo tako stregel ne bo, kot jaz. Z gnjezdom vred jih denem v kučmo in tečem ž njimi proti domu. Na skednu sem jim izbral lep varen kotic; da bi jih ne zeblo, sem jih zadelal s predivom. Potem sem jih hodil gledat in sem jim nosil mleko; Bog vé, kolikokrat sem jih na dan obiskal in jih silil, da bi pile mleko, ali vse je bilo zastonj. Jelo me je skerbeti, kaj bo ž njimi; verh tega jih je jel drugi dan mraz tresti, če sem jih še tako v predivo zakopal, se niso mogle ogreti. Sam pri sebi sem mislil: še eno bom poskusil, če še to ne

pomaga, jih bom nesel drugo jutro nazaj. Ko so v hiši ravno večerjali, jih denem v majhni pehar in jih nesem v kuhinjo, da bi se na ognjišču blizo žerjavice ogrele. Med tem sem šel večerjat; ko pridem nazaj, se mi uderejo solze, na glas sem se jel jokati, ker dve živalici ste ležale pri žerjavici vse sožgane in tudi tretja je bila že osmojena; gorkota jih je menda zvalila iz pehara. Ni mi bilo toliko za živalice, akoravno sem jih strašno rad imel; nar huje mi je bilo, ko sem premislil, kaj so te živalice preterpele in vsega tega sem bil jaz kriv, ker sem jih vzel skerbni materi. Stara mati so me ostro posvarili, takrat sem jim obljubil, da nikoli nobene živali mučil ne bom. Danes sem se bil spet spozabil in sem pojal ubogo veverico; še le, ko sem zagledal pokopališče, sem se spomnil nekdanje obljube; zdelo se mi je, kot bi mi duh stare matere žugal iz za zida.

Mrak se je že storil, ko pridem domú. Stric so me na pragu čakali; že na obrazu se jim je vidilo, da so veliko bolj dobre volje, kot so bili o božiču. Sicer se v hiši ni nič spremenilo, le Marička se je vsa predrugačila. Ves čas je nisem vidil se smejati, ali da bi bila vesela, kot časih poprej, govorila je le, kar je ravno morala, in večkrat se je tako zamislila ali pa se je kam zagledala, da ni slišala, če jo je kdo poklical, in kakor se je meni zdelo, je bila ta čas nekaj obledela. Tudi z menó se ni nikoli spustila v govor, kot prejšne čase; na vse moje napeljevanje in upraševanje je le kratko in, kakor sem vidil, z neko nevoljo odgovarjala. Toraj sem jo pustil pri miru.

Pervič, ko sva bila z Mino sama, sem jo prašal, kaj je z Maričko?

„E! kaj bo nek. Marička je nevesta“.

„„Nevesta? pa ni prav nič vesela. Koga bo pa vzela““?

„Tacega moža bo dobila, da ga še vredna ni. Le ne vem, kaj si zbira, ena druga bi še perste oblizala. Mar res misli se prvemu beraču, ki se pritepe, na vrat obesiti? Vesela naj bo, da je tako“.

„„Koga bo pa vendar uzela?““

„Nihče drugi je ne bo dobil, kot Mlinarjev Anton; pretekli teden so bili v komesiji, pismo je že narejeno, po veliki noči bo pa poroka. Res je, da je Anton udovec, pa kaj to? Vendar je še korenjak, da malo tacih, pa kako je dober, dober. Še zdaj pravijo ljudje, kako rad je imel prvo ženo. Tolko rečem, da ni pametna, ker se nekaj brani in hoče nagajati. Tako dobro ji nikjer ne bo, kot pri Antonu, za nobeno delo ji ne bo treba prijati; tako bo živela, kot gospá““.

„„Kaj pa je s Kamnarjevim Pavletom““?

„Kaj je meni mar Pavleta; pri naši hiši se za Pavleta nič ne menimo“.

To je bil najen pogovor. Zdaj sem zvedil, da Marička nima pri hiši nobenega prijatla, celo Mina jo je zapustila. Jaz sem se ji sicer ponujal, ali zame ni marala več.

Veliki teden sem bil skorej več v cerkvi kot domá, vsaki dan sem šel dopoldne in popoldne. Neka sveta groza me je vselej spreletela, kedar sem stopil v tamno cerkev, kateri so bili vse lepotije vzeli. Močno so me ganile vse navade in svete opravila, ktere cerkev ta teden obhaja. Cel dan bi bil lahko poslušal žalostno petje psalmov, po več ur sem stal pred lepim božjim grobom, pri katerem je stal na straži tisti leseni rimski vojak, ki je bil Pavletu tako zelo podoben.

Veliki ponedelk je imela Mina v kuhinji toliko opraviti, da ji je pot curkoma od čela tekel: po keršanskem nauku namreč je imel priti Maričkin ženin, Mlinarjev Anton. Antona sem že pred poznal: bil je lep, velik mož, kacih trideset let star; daleč okoli je slovel za prvega mlinarja in pridnega gospodarja; vse okoli ga je spoštovalo ne le zavoljo velicega premoženja, temuč tudi zavoljo njegove poštenosti in zavolj njegovega moštva.

Ko sem prišel ponedelk popoldne domú, je bil Anton že pri nas. Kedar so imeli stric posebne goste, so jih peljali vselej v gornjico, tako tudi danes Antona; se vé, da je bila Marička tudi zraven. Ko se je storila noč, so prišli stric po luč in pri ti priložnosti so tudi mene gori poklicali. To je bilo meni sicer ušech, akoravno sem se dolgočasil, ker stric in Anton sta imela svoje pogovore, ki niso bili meni nič mar. Marička je sicer tudi tu sedela, pa je bilo ravno tako, kot bi je ne bilo. Kar naenkrat omolknetá stric in Anton, vsem se je zdelo, kot bi pod oknom kdo strune ubiral. Še preden je med nami kdo spregovoril, se zasliši godba. Vsi se spogledamo. Glasovi so bili bolj tihi in rahli, kot bi se ne upali na dan. Neizrečena milina se je zibala v njih: tako šumi poletne večera krotek potok skoz zeleno drago, tako šeptá lipovo listje, ko ga boža hladen večeren veter.

„To je cigan! zavpijejo stric in skočijo na noge, kot bi hoteli doli. Pa kot bi jih bili mili glasovi omamili, jim noge zastanejo; primejo se za stol in stojé, kot bi bili obstekleli. Anton si je z rokó glavo podperl in gledal pred sé na mizo, kot bi jo hotel predreti s svojimi očmi; Maričko je zdaj rudečica oblila, zdaj jo je bledica spreletela, njene oči so bile zalite in posamezne debele solze so kapale iz njih.

Glasovi so se jeli zdaj krepiti, silneje in silneje so vreli in kipele iz gosel in strune so stokale in ječale, kot drevesa, ktere silni vihar pripoguje. Enako bi stokala in ječala reka, v katero bi človek združil vse solze, vesele in žalostne, kar jih je prejokal ves človeški rod od očaka Adama do današnjega dne. Sila glasov se je zdaj nekoliko polegla, pa kmalo so se jeli spet širiti, bolj mirno in enakomerno, pa vendar mogočno so se zlivali iz gosel. Tako dere mogočna reka, katero je obilni dež napojil, ko pride iz pretesne soseske

na široko plan, ko udari z neukrotivnimi valovi čez preozke bregove in svoje vodé poganja čez cveteče planjave.

Na enkrat se glasovi preveržejo v neizrečeno milo vižo, ki mi je spreletela vse ude, in prav dobro sem čutil, kako se mi je kercilo sercé. Viža je bila čez dalje bolj žalostna, in zdaj je jel še sultan, ki je bil pri podu priklenjen, zraven tuliti, tako da me je skoraj groza bilo. Te viže nisem slišal nikoli poprej in tudi poznej se je nisem domislil, kolikor sem si tudi prizadeval; enkrat sem jo slišal v sanjah čez več let, ko se mi je ravno od tega večera sanjalo. Enako menda poje labod svojo smertno pesem.

Kot bi odrezal, je godba nehala; še enkrat potem so strune zabrenknile, pa tako neprijetno, da so me ušesa zabošele in da mi je šlo po vseh kostéh. Mislim, da so vse strune počile. Ta glas je zdramil strica, zacepetajo z nogami in hitijo po stopnicah doli, jaz pa za njimi. Prav dobro sem slišal besede: „Prekleti cigan! Jaka! spusti sultana za njim“. V naši hiši je bilo vse po koncu, ali od Pavleta ni bilo duha ne sluha. Zunaj je bilo vse tiho in mirno; zvezde so migljale in hladen južen veter je pihljaj, bil je prav lep pomladansk večer; kmalo potem se je Anton odpeljal žalosten domú, drugi dan sem pa jaz zapustil stricov dom. (Konec prihodnjič).

Isterska pesem.

(Zapisał J. Volčič.)

Junak se divojki milo razplakao,
I njoj se je tako potužio:
„Tužni ja, divojko, nočas mi je partit
Priko černe gore v ono ravno polje,
V ono ravno polje, kade turčin kolje;
V onen ravnem polju lepo turan stoji
Z merličén*) ograjen, bosilkon obsajen“.
A divojka je junaku govorila:
„Komu me, junače mlajahnu ostavljaš?“
A junak joj milo odgovara:
„Ostavljan te, divojko, mili majki mojoj,
Izročujen tebe sen susedan mojen,
I Bogu momu velikomu i anjelu čuvaru,
Da te očuvaju, dakle nazad doiden,
Iz turske vojnice z tega ravna polja;
Ali još ti više ja govorin,
Da se ti zame Boga moliš,
Da me nebi turska sablja posikala,
Ni njegova puška ubijala;
Nego da ja lepo zdravo dojden
I tebe lepo zdravu najden.

*) Spitzen.

